

Sosyal Bilimler Okuma Rehberi: Uzun okuma ödevleriyle nasıl başa çıkılır

Herhangi bir sosyal bilimler alanında uzun okuma listesiyle karşılaştığınızda, kapsamlı ve yoğun olarak okumayı öğrenmeniz gerekir; her şeyi kelime kelime ya da satır satır okumak pek pratik değildir. Detaylı okuma ve yorum sosyal bilimler geleneğinin bir parçası olsa da, çoğu zaman bu mümkün değildir, özellikle giriş ve orta düzeydeki genel tanıtım derslerinde. Her satır ve kelimeyi okumaya çalışmak yerine, daha etkili ve verimli bir ders okuması için, aşağıdaki önerileri göze alınız.

- I. **Okumayı haftalar ve aylar için organize edin.** İşlenecek materyale göz gezdirin (ders izlencesi ve ödev verilen kitapların içindekiler bölümü). Dönem için verilen okuma miktarını hesaplayın ve işi haftalık olarak ayırmaya çalışın. Bazı haftalarda daha fazla okuma ödevi olabilir ancak bazılarında da daha az. Ödevler değişse de, çalışmanızı ve temponuzu aynı tutmaya çalışın. Daha az yük olmaya ve daha kolay başa çıkılır hale gelecektir. Ayırdığınız zaman içerisinde yazılı ödevlere vakit ayırmayı ihmal etmeyin (birinci, ikinci, ve üçüncü taslaklar ve aralarda insanların yorumları, yeniden düşünmek ve yeniden yazmak için zaman ayırmayı da unutmayın).
- II. **Her okuma ödevine özeti, önsözü, girişi, ve sonucu okuyarak başlayın.** Genellikle bunlar bir metnin en önemli bölümleridir çünkü yazar çoğunlukla ana tezlerini ve argümanlarını buralarda belirtir. Bununla birlikte, ana temalar ve tezler için verilen kanıtları bulmak için bazen çok dikkatli ve tam bir şekilde metnin ana bölümlerine bakmak gerekir. Sıklıkla, paragrafların ana (ilk) cümleleri yazarın argümanının bağlantılarını sağlar.

Denetimli okuma (bir kitabı ya da makaleyi):

- a. Başlık sayfasına ve önsöze bakın.
 - b. Kitabın genel yapısı hakkında bir fikir edinmek için içindekiler sayfasını inceleyin.
 - c. İndeksi kontrol edin.
 - d. Yayıncının tanıtımını okuyun.
 - e. Önemli bölümlerin açılış ve kapanış paragraflarının özet cümlelerine göz gezdirin.
 - f. Bu konu hakkında ne bildiğinizi düşünüyorsanız onu ifade edin. Ana konular ve anahtar açıklayıcı öğeler olarak neleri görüyorsunuz? Konu hakkında hiçbir şey bilmiyor olabilirsiniz; bu bilgisizliği, sizin aydınlanmanız için yazarın neleri söylemesi gerektiğine dair bir liste çıkarmak için kullanın.
- III. **Okuma ve not alma mekaniği.** Metni okuyun ve sayfa kenarlarına metnin en güçlü noktaları gibi görünen yerlerini belirten notlar alın (post-itler üzerinde ya da başka bir kağıda). Metni bir kez bitirdikten sonra, tekrar geri dönün ve metnin pek çok sayfasını bir kaç sayfaya düşürünceye kadar cümleleri ve paragrafları kendi cümlelerinizle ifade ederek taslak halinde notlar alın. (Esere doğru referans vermeyi unutmayın ki ileride bu notlar ve yeniden yazılanlar doğru bir şekilde referans verilebilsin. Kendinizi intihal yapıyor olarak bulmak istemezsiniz.) Altını çizmeye fazla güvenmeyin. Üstünü çizmeye fazla güvenmeyin. Bu yeterli değildir. Bir metni “bilmek” için onu kendi kelimelerinize, kendi organizasyonunuza çevirmeniz gerekir. Metin, beyninizde çok farklı şekillerde işlenmeli. Altını çizmek pasif bir şeydir ve materyali öğrenmenize yardımcı olmaz.

Analitik okuma:

- a. Kitap ya da makaleyi tür ve konusuna göre tasnif edin. Bu eser hangi paradigma ya da araştırma programına (tür) uyuyor? Bir bütün olarak kitap ne hakkında?
- b. Ana bölümleri kendi sıralarına ve ilişkilerine göre sıralayın, bütünü taslağını çıkardığınız gibi bunların da taslağını çıkarın.
- c. Yazarın çözmeye çalıştığı spesifik sorun ya da sorunları tanımlayın. Yazar hangi sorunu ele aldığını iddia ediyor? Aynı zamanda bu okumanın derse nasıl oturduğunu da düşünebilirsiniz. Neden hoca bu okumayı dersin bu noktasına yerleştirmiş? Ders izlencesindeki konu nedir? Bu okuma, bu konu için nasıl bir cevap ya da bilgi veriyor?
- d. Yazar hangi teorik iddiaları yapıyor? Teorik bir cümle bir ilişki önerir. Örneğin, sapkınlığa dair yapısalcı teoriler, sapkınlığın (açıklanacak olan) toplumun yapısının (bölümlerin organizasyonu) bir sonucu olduğunu söylerler. Diğer bir deyişle, sosyal yapı sapkınlığı üretir.
- e. Kullanılan kavramlar ve değişkenler neler? Anahtar kelimeleri tanımlayarak yazarla tanışın. Argümanın detaylarını bilin. Yukarıdaki örnekte: sosyal yapı nedir? Sapkınlıktan kastedilen nedir? Yapısalcı teorisyenler/yazarlar okuyucunun sosyal yapıdan neyin kastedildiğini bildiğini mi farz ediyorlar? Okumayı anlamak için bunun ne anlama geldiğini bulmanız gerekiyor mu?
- f. Yazarın argümanı/pozisyonu aynı soru ya da âlâkâlî soruları ele alan diğer yazarlarla nasıl karşılaştırılabilir? Benzerlik ve farklılık noktaları nerede?
- g. Yazar hangi normatif iddiaları (değer yargıları) yapıyor? Yazar, okuyucuların hangi değerleri paylaşacağını farz ediyor? Yazarın yaptığı hangi varsayımlara itiraz edilebilir?
- h. Yazarın metodolojisi nedir? (Burada sadece kullanılan metotlarla değil aynı zamanda ima edilen argümanlar ya da hangi metodun daha fazla ya da az uygun olduğuna dair argümanlarla da ilgilenmelisiniz.) Bu okumada ne kanıt olarak görülüyor? Yazarın argümanlarını cümlelerin sıralanışında bularak ya da oradan çıkararak öğrenin.
- i. Yazarın hangi sorunları çözdüğünü hangilerini çözmediğini belirleyin; ve çözülmeyenlere dair, hangilerini yazarın çözmeyi başaramadığını bildiğine karar verin. Yazara katılmıyorsanız, katılmayıpınizi hangi temel üzerine oturtuyorsunuz? Yazar bilgi sahibi mi değil, yanlış mı bilgilendirilmiş, mantıksız mı, net mi değil, ya da eksik mi? Adil bir şekilde eleştirin; kişisel fikirler, zevk, ya da tercihe dayalı değerlendirmeler yapmayın. Argüman kendi içerisinde tutarlı mı? Kanıtlar (hem yazarın sunduğu hem de alandaki diğer kanıtlar) argümanı destekliyor mu?

IV. Özet (her hafta teslim edilecek notlar için bu formatı kullanın).

Tam bibliyografik bilgi.

Tez: 1-2 cümle.

Detaylar: 3-4 iyi kurulmuş paragraf.

Temalar: yazarın anahtar kavramlarını tanımlayan ve kullanan 3-4 nokta

V. Sosyal bilimler okumak ve yazmak, okumaları özetlemek hakkında ek bilgi için, öğrencilere Lee Cuba'nın *Sosyal Bilimler Hakkında Yazmak için Kısa bir Rehber*'i, ikinci basıma (New York: Harper Collins, 1992) bakmalarını ve kullanmalarını tavsiye ediyorum. Bu kitabı diğer konular için de faydalı bulacaksınız.

VI. Örnekler

Dersin web sitesine özet yazma ve not alma örneklerini koyacağım.